

Projekty unijne wsparciem dla Krakowa na drodze do neutralności klimatycznej

2024-12-09

Zeroemisyjny Kraków, Europejska misja 100 neutralnych klimatycznie i inteligentnych miast do 2030 roku, NEEST, ATELIER czy PROSPECT+ to nazwy projektów unijnych, w których uczestniczy lub uczestniczył Kraków.

Udział w nich przynosi miastu wiele korzyści: dostęp do know-how, najlepszych europejskich praktyk, wiedzy eksperckiej i wreszcie do dodatkowych środków finansowych. A więc wszystko, co niezbędne, aby sprostać ambitnemu wyzwaniu – osiągnięciu przez Kraków neutralności klimatycznej.

Zeroemisyjny Kraków

Tę swoistą, edukacyjną ścieżkę Kraków rozpoczął w roku 2019, kiedy to jako pierwsze miasto w Europie Środkowo – Wschodniej przystąpił do unikalnego, europejskiego programu [Deep Demonstrations of Healthy, Clean Cities](#) (*Głębokie demonstracje - Zdrowe, czyste miasta*). Obok Krakowa w programie uczestniczyły: Amsterdam, Edynburg, Kopenhaga, Leuven, Madryt, Mediolan, Malmö, Orlean i Wiedeń.

Jego celem było stworzenie nowej strategii transformacji, ukierunkowanej na uzyskanie neutralności klimatycznej, czyli ograniczeniu emisji gazów cieplarnianych do minimum. Program był koordynowany i finansowany przez Climate-KIC z grantu Europejskiego Instytutu Innowacji i Technologii. Kraków pozyskał na ten cel prawie 120 tyś. Euro.

Przebieg projektu Zeroemisyjny Kraków obrazuje poniższa grafika:

Projekt Zeroemisyjny Kraków wpisuje się w cele długoterminowej [Strategii Rozwoju Krakowa 2030](#), która zakłada stworzenie Miasta przyjaznego do życia i koncentruje się na:

- poprawie jakości powietrza
- mobilności miejskiej (wydajny i ekologiczny system transportowy)
- efektywności energetycznej budynków
- jakości terenów zielonych i wzrostem ich dostępności
- świadomości ekologicznej/klimatycznej mieszkańców
- partycypacji społecznej (zaangażowania społecznego)

W konsekwencji przyjętej strategii Rozwoju Krakowa 2030, która za jeden z kluczowych celów uznała osiągnięcie przez miasto neutralności klimatycznej było przystąpienie Krakowa (od roku 2022) do kolejnego, unijnego programu: [Europejskiej Misji 100 neutralnych klimatycznie i inteligentnych miast do 2030 roku](#), której celem jest wsparcie i promocja europejskich miast w systemowej transformacji w kierunku neutralności klimatycznej i przekształcenie ich w ośrodki eksperymentów i innowacji.

W ramach Misji powstał jeden z najważniejszych, strategicznych dokumentów Krakowa:

Kontrakt klimatyczny, który zawiera szczegółowy plan dojścia do neutralności klimatycznej w kluczowych sektorach: energia, budynki, gospodarka odpadami i transport wraz z powiązаныmi planami inwestycyjnymi.

Celem jaki przyjęto w Kontrakcie jest redukcja emisji gazów cieplarnianych o 80% do roku 2030 w stosunku do roku 2018. Kontrakt składa się z trzech części:

- „Zobowiązania” opisują ambicje klimatyczne miasta, wskazują cel oraz zawierają deklarację podjęcia działań by go osiągnąć.
- „Plan działania” wskazuje obszary interwencji, listę 58 działań oraz sposób ich wdrożenia.
- „Plan inwestycyjny” zawiera scenariusze kosztowe, źródła finansowania, bariery i ryzyka związane z realizacją.

Dokument w wrześniu 2024r. został przekazany do oceny Komisji Europejskiej.

NEEST - NetZero Emission and Environmentally Sustainable Territories

W ramach Misji od roku 2022 realizowany jest przez Kraków projekt pilotażowy NEEST. Kraków (jako lider projektu) uczestniczy w nim razem z czterema innymi, polskimi miastami (Łódź, Rzeszów, Warszawa, Wrocław) oraz Narodowym Centrum Badań i Rozwoju. Projekt ma na celu opracowanie praktycznych i skalowalnych rozwiązań w obszarze efektywności energetycznej budynków. Uczestniczące w projekcie miasta pozyskały na jego realizację ze środków unijnych łącznie 1,5 mln Euro.

[Projekt NEEST](#) koncentruje się na budynkach i ich otoczeniu, które są głównym źródłem emisji CO₂ w miastach. Emisje generowane przez zużycie energii elektrycznej oraz ciepłej można znacznie ograniczyć, zwiększając efektywność energetyczną budynków. Efekt taki można uzyskać dzięki modernizacji technicznej i zmianom organizacyjno-funkcyjnym.

Jednym z kluczowych zadań realizowanych w ramach projektu NEEST jest stworzenie gotowych do powielania wytycznych dotyczących termomodernizacji różnych typów kwartałów miejskich (obszarów zabudowy, osiedli, dzielnic). Głęboka termomodernizacja budynków mieszkalnych, usługowych, użyteczności publicznej i jednorodzinnych na terenie danego kwartału ma za zadanie obniżyć emisje z tych budynków prawie do zera.

Prace realizowane w ramach projektu NEEST obejmą także: stworzenie bazy wiedzy i narzędzi do zarządzania redukcją emisji, techniczne i organizacyjne rozwiązania modernizacji budynków, schematy rewitalizacji przestrzeni między budynkami, wzorcowe przykłady zaangażowania społeczności lokalnej, modele finansowania oraz rekomendacje polityczne na poziomie regionalnym i krajowym.

W ramach projektu NEEST wybrano typowe dla każdego z uczestniczących w nim miast kwartały zabudowy, które są zróżnicowane pod względem rodzaju budynków, ale jednocześnie charakteryzują się cechami, które pozwalają na powielanie rozwiązań w innych, typowych dla danego miasta lokalizacjach. W przypadku Krakowa jest to rozległy i zróżnicowany kwartał, który obejmuje część osiedla Złotego Wieku na terenie dzielnicy Mistrzejowice i odzwierciedla

typową zabudowę wielorodzinną krakowskiego osiedla.

ATELIER - AmSTERdam and BiLbao citizen drivEn smaRt cities

Aby efektywnie przeprowadzić transformację energetyczną, której efektem będzie znacząca redukcja emisji CO₂ Kraków chce uczyć się od najlepszych, dlatego przystąpił do unijnego projektu [ATELIER](#), którego celem jest m.in. rozpowszechnienie idei Dystryktów Dodatkich Energetycznie, tzn. obszarów na których więcej energii jest wytwarzanej niż zużywanej. Kraków pozyskał na ten cel w ramach programu Horyzont 2020 Unii Europejskiej 293 tyś. Euro.

W ramach projektu ATELIER Kraków współpracuje z 30 partnerami, z 11 europejskich krajów, w tym z miastami wiodącymi: Amsterdam, Bilbao oraz miastami podążającymi: Budapeszt, Bratysława, Kopenhaga, Matosinhos, Ryga. Miasta wiodące przeprowadzają inwestycyjne działania demonstracyjne, natomiast miasta podążające wykorzystują wypracowane w toku prac doświadczenia, aby uniknąć ewentualnych błędów w przyszłości. Udział w wypracowaniu, wdrażaniu oraz testowaniu inteligentnych rozwiązań technicznych, finansowych, prawnych i społecznych w miastach wiodących, pozwoli na ich skuteczne powielanie oraz skalowanie w indywidualnych warunkach poszczególnych miast podążających.

PROSPECT+

Aby zrealizować tak ogromne przedsięwzięcie, jak transformacja energetyczna miasta, Kraków potrzebuje ogromnych środków na jej sfinansowanie, dlatego przystąpił do bezpłatnego programu mentoringowego [PROSPECT+](#) dla miast i regionów, który dotyczy innowacyjnych instrumentów finansowych, wspierających przyjęcie praktyk i polityk w obszarach efektywności energetycznej oraz rozwoju społeczności energetycznych.

PROSPECT+ jest dobrym przykładem partnerskiego uczenia się. Koncentruje się na 5 modułach nauczania:

- budynki publiczne,
- budynki prywatne,
- oświetlenie publiczne,
- transport,
- międzysektorowość.

Ze strony Krakowa w programie uczestniczy Zespół Doradców ds. klimatu i środowiska UMK, który jest obecnie w trakcie realizacji programu doradztwa przy tworzeniu [społeczności energetycznych](#) dla mieszkańców i podmiotów z obszaru Gminy Miejskiej Kraków.

Udział w projekcie PROSPECT+ daje możliwość wymiany dobrych praktyk, wsparcie merytoryczne ze strony jego uczestników oraz bezpośredni dostęp do sieci kontaktów w europejskich miastach, regionach i agencjach energetycznych realizujących podobne zadania.